

Predplata van Šibenika:
— na tromjeseč 3 Kr.
— na pol-godine 6 Kr.

Predplata u Šibeniku
sa donašanjem lista u kuću
jednaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIJEČ

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Predplate i pisma šalju se
Uredništvu. Nefrankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

Za sveobće izborno pravo

Veliki povjestni događaji nisu nikad bez velikih posljedica. Poraz Rusije izazvao je u ogromnom carstvu pokret, koji još traje i ako je u glavnome polučio svoju svrhu. Ruskomu narodu udijeljen je ustav, ali neki kolovodje pokreta nisu još zadovoljni. Idu za tim, da narodu, koji je kroz vjekove činio u robstvu, izviju potpunu slobodu. Na to ih nagoni izkustvo, koje ih je potučilo, da ustav može bit samo krinka, objesna, pod kojom se i tako može podržavati tiranija. Događaji u Rusiji prenli su sve druge narode, i mi danas vidimo, kako se i u Austriji začimlje ozbiljna borba, koja ide za tim, da svi oni življu, koji su do sad bili podređeni, steku svoja prava, da prestane njihov dosadašnje bezpravno stanje. Ovaj pokret dolazi dobro i raznim narodnostima, koje su bile izrabljivane i potlačene.

Ako ikoja narodnost ima uzroka da se danas tuži, to je hrvatska. Mi smo u našem zadnjem uvodnom članku to dokazali. Ako je u užoj Hrvatskoj onako, ni drugdje, gdje Hrvati obitavaju, nije bolje.

Pronjama izbornog zakona najpreča je potreba u našem političkom životu. Nema države u Evropi, koja nije ovih zadnjih godina proširila izborno pravo svojih građana, nema danas države, gdje se ne osjeća živ pokret u prilog sveobćem izbornom pravu. Svako je ministarstvo u Englečkoj, bilo ono liberalno ili konservativno, učinilo nešto u tom smislu. Svojim izbornim reformam Englečka se demokratizovala.

Po načelima moderne demokracije izborno pravo ne smije da bude nikakav privilegij, ono mora da bude pravo svakog građanina. Bez toga nema jednakosti, o kojoj se u naše vrijeme toliko govori. I siromah radnik i teškaj ljudi svoju domovinu, možda više od onoga, koji ima imetka, i za to mora imat pravo, da utječe u njezinu sudbinu.

Svaki građanin plaća svoj porez krvi, koji je težji od novčanoga, a neizvršni porez tišti siromaha osjetljivije nego bogatoga. — Novovjekni duh zahtjeva, da pred izbornom žarom ne smije biti mrzkih razlika i opreka.

Izborno pravo ne smije biti vezano niti uz uvjete izobraženja. Ako se državljanin drži daleko od utjecaja u politički život, onda mu se već tim stavlja velika zapreka njegovu izobraženju i uzgoju. Kad državljanin zna, da mora utjecati u politički život, da njegov glas vrijedi, tad on po sebi pravi većim zanimanjem javne stvari svoje domovine, on se tad uzgaja i izobražuje, čuti potrebu, da čita i da bude upućen u razvitak

javnih odnošaja. Sveobće izborno pravo je dakle jedan od najmoćnijih faktora političkog uzgoja narodnoga.

Kad se je revidirao ustav u Belgiji, u parlamentu se je dugo i mnogo govorilo o razlozima, koji vojuju za sveobće izborno pravo. O tome se mnogo pisalo i razpravljalo, a svi razlozi tvrde jedno: za pravi razvitak, napredak i slobodu naroda sveobće je izborno pravo jedino spasnosno sredstvo.

I za nas je takovo pravo prieka politička nužda. Kad bi se ono uvelo, jedan bi bio glas celog hrvatskog naroda, glas, da Hrvatska bude ujedinjena i slobodna.

Mi smo iznili ozbiljnih i temeljitih tužaba proti današnjem stanju stvari, nalazi, da su njezini prigovori neoborivi, pa se pita: kako je to, da je većina n. pr. u saboru Bavinove za takovo stanje? Kad bi pak povriore u izborni zakon i u izborne običaje, o kojima smo u zadnjem broju progovorili, postalo bi mu sve jasno. Tamo je izborno pravo tako ograničeno, da samo 2 1/2 % pučanstva imade pravo na glas. Glasovanje je javno, a osim toga u krjeposti je sustav birača i izbornika, koji također omogućuje mnoge zloporabe. Tu dakle ne odlučuje slobodna volja naroda, tu izbori služe samo sustavu. Sustavi se naravski ne udešuju prema uspjehu izbora, već se izbori moraju udešavati prema sustavu. To je u obće stožerna mana svih izbornih redova u monarhiji, po kojoj dakako Slaveni dolaze svedj u podređeni položaj.

I na taj način pokriva se maskom ustavnosti najgori absolutizam. Ništa dakle nije po tome opravdanje do pokreta, koji se danas u monarhiji opaža, koji počimlje zauzimati maha i koji ne će bit sigurno ugušen dokle ne postigne svoju svrhu.

Radi toga mi od srca pozdravljamo taj pokret, a veseli smo, što i kod nas Hrvata nalazi živog odjeka. Hrvati moraju bit odlučno za sveobće izborno izborno pravo i za tajno glasovanje.

Da, za tajno glasovanje, jer se javnim glasovanjem može mnoge i mnoge prisiliti na zatajenje svoga uvjerenja, na poniženje svoje savjesti i svoga karaktera, na laž, na političku prostituciju. Sloboda izbora mora bit zajamčena, a nije zajamčena, kad je glas izvržen kontroli, kad je birac izvržen osveti, kad se radi svog glasa može nećemu boriti ili se nećemu nadati.

Za veliki princip obćeg izbornog prava mi se moramo odlučno boriti. Dualizam i zakoni, koji su s njim skopčani i koji od

njega potiču, hoće da nas izrabljiva i gnjavi. Najjače mu je oružje današnji izborni sustav.

U nas se bore dvie struje: jedna je za današnji nesretni sustav, druga je za pravo, za narodno načelo. To se je najočitije pokazalo u zadnje doba. U političkom našem životu riečka resolucija je događaj, koji je te dvie struje doveo u ostru opreku. Uz struju, koja je za sadašnji sustav našli su se svi oni, koji nemaju ljubavi za hrvatski narod, za njegovu slobodu i jedinstvo.

Druga struja, već po svojoj naravi za-točnica svih slobodnih i demokratskih institucija hoće domovinu svoju, Hrvatsku ujedinjenu i slobodnu. Ove dvie struje ne bore se samo u užoj Hrvatskoj, nego u svim hrvatskim zemljama. Po današnjem umetnom izbornom redu ova zadnja struja nema uze se pred zakonom većinu, i ne će je u svoj Hrvatskoj imati sve dok se ne uvede, dok se ne izposluje sveobće tajno izborno pravo.

Onda će se tek znati za čistu i slobodnu narodnu volju. Te narodne slobodne volje mi se Hrvati ne trebamo boriti. Za nas socijalizam nije nikakvo političko strašilo, dapače s političkih razloga moramo podupri radnu ruku, kad i ona traži sveobće izborno pravo.

Radi svih ovih razloga borba Hrvata mora ići upravo za tim, da u našoj domovini ovo pravo bude uvedeno. Rad dakle na temelju riečke resolucije s jedne strane, borba za obće izborno pravo s druge pospiješit će onaj dan, kad će naše narodne tražbine i slobodštine biti gotov čin. U to ime pozdravljamo započeti pokret u našem narodu.

UPIT

Zastupnika Dya DULIBIĆA i drugova prikazan u sjednici 11. studenoga tek. godine saboru u Zadru.

Kroz najplodnija polja u odlomcima Danilo-Biranj, Danilo-Kraljice, Slivno, Vrhpolje i Jadrtovca Šibenske obćine teče potok i bujica „Dabar“ i utiče u močvaru „Morine“ kod sela Jadrtovca.

Ovaj potok nalazi se u najvećem neredu, jer ga dotični seljani, radi velikog siromaštva, nisu mogli iz svojih sredstava urediti. Za vrijeme velikih kiša u jeseni, zimi i proljeću, ovaj potok nanaša velike štete polju, raznoseć i naplavljujuć plodnu zemlju, a u ljeto, kad zasuši i potok prestane teći, naprave se radi neuredjenog korita na mnogim mjestima lokve i baruštine, iz kojih se

razvija kužni zrak i uništuje ono siromašno pučanstvo.

Dne 26/5. 1902. br. 3486. zamolila je šibenska obćina c. k. Namjestništvo, neka se koristio ovog potoka temeljito uredi na državne troškove, s razloga, što seljaci radi groznice nisu u stanju raditi, a niti zbog siromaštva imaju za to sredstava.

Odlukom c. k. Namjestništva 28/5. 1894. br. 19742 priobćeno je, da je c. k. šumsko-tehnički odjel za uređenje bujica u Zadru dogovorno sa namjestničtvom odsjekom za poljodjelske poboljšice poduzeo izbede na licu mjesta, i da su se dotični strukovnjaci uvjerali, da ne treba nikakvih mjera za uređenje bujice „Dabar“, već samo da se u dolini sela Danila-Kraljice očiste jaruge i njihovo dno poravnaju, e da se ne uzognu stvoriti bare, koje podupiru razvitak malarije.

Usled daljnih pregovaranja, Šibenska obćina izviestila je, da za odstranjenje poplava i malarije, nije dostatno samo površno očistiti jaruge i dno poravnati, već da treba potok i bujicu od početka do kraja temeljito urediti ne samo u odlomku Danilo-Kraljice, nego i u svim drugim gore naznačenim odlomcima, kroz koje potok teče. Za to da bi bilo od potrebe veliki trošak, jer su jaruge potoka duge preko šest kilometara, pak bi trebalo odkupiti mnog privatnog zemljišta za razširiti ih, a osim toga, na strmim položajima moralo bi se dno popločati, na zavojitim mjestima sa zidovima itd., da radja ostane trajna, a ne časovita do prve veće kiše.

C. k. Namjestništvo odlukom 27/3. 1905. Br. 5926 obćalo je, da će tekom ljeta isaslati na lice mjesta svog strukovnjaka, koji će se sa obćinskim zastupateljem dogovoriti, što bi se sve imalo učiniti za uređenje ovog potoka.

Dotični strukovnjak došao je, ali se obćini nije prijavio. Usled toga, bez obćinskog odaslanika, nije bilo u stanju sve pregledati. Pregledao je samo malo kanala u odlomcima Danilo-Biranju i Danilo-Kraljici, dočim u odlomcima Slivno, Vrhpolje i Jadrtovca nije ni bio.

Nakon njegovog naličja, priobćeno je šibenskoj obćini sa strane c. k. Namjestništva odlukom 28/8. 1905 br. 15484, da odkup privatnog zemljišta i svu radju uređenja ovog potoka izvede šibenska obćina, a c. k. Namjestništvo da će doći u susret sa 1000 K iz oskućine zaklade.

Nego sa 1000 K urediti će se jedan maleni dio kanala u odlomku Danilo-Kraljice, dočim svi drugi kanali u ovom odlomku i u odlomcima Danila-Biranja, Slivna, Vrhpolja i Jadrtovca ostati će kako su i do sada bili na štetu polja, koje će voda i unaprijed raz-

LUKA BOTIĆ.

(Na skupštini Kluba dalmatinskih akademikera u Zagrebu predavao Božo Lovrić 3. 11. '05.)

Bosna i Hercegovina znamenita je za Luku Botića i s književnog i s političkog gledišta; jer da Botić nije propovotao te naše istočne zemlje, ne bi se nikad uzvino do one savršene dikcije, izražaja i jezika, rad čega ga patri slava i neumrlost. Neposredno je na izvoru erpao ono nepresušno bogatstvo i gazdinstvo našeg jezika, naših običaja, poroka, mana i vrline. Upoznao je dušu našeg naroda, onu dobru, plemenitu, tražicu slavenskiju dušu, koja izliva svu svoju tuđu i očaj na guslama slipeh narodnih pjesnika. U toj našoj duši leži sva naša slabost i sva naša vrline; bez tog obilježja mi ne bi bili Slaveni.

S političkog gledišta Bosna i Hercegovina je djelovala na Botića, jer ga dovela do namisli, da razlika vjere na razstavlja jednokrvni hrvatski narod. On je u ovom idealu proširio uže granice naše domovine i pobornik je velike hrvatske misli, i ako se ogrinja na ideji panslavizma.

Iz Bosne i Hercegovine krenuo je u Srbiju. Kad se naš uskok svrsi doturao, onda ga tek

snadje pusto razoćaranje — čemu patnja, čemu pogibije i neprospavane noći? U Beogradu kucao, ali mu se nije otvorilo; pitao je, ali mu se nije dalo. „Sam ga Matija Ban — piše Pavlinović — za njeko vrijeme primio u svoju kuću, pa ga pod imenom sirote Bošnjaka odpremo u Zagreb. Tu ga namjestilo u Gajevu tiskarnu, da razstavlja i pere slova „Narodnih Novina“. Kubureć i snatrec od leda i nespavanja jedva prevalio tu crnu zimu. Sreća ga nekako namjerila na djaka Ignacija Brlića, te ga ovaj opremio svome bratu Andriji, da ga on proturi pod krilo biskupa Strossmayera. Kad je stoša razabrao, biskup primio mladoga dalmatinca u vlastelinske činovnike.“

I tu svršava burni život našeg Luke i počima ono tiho, svagdanje vegetiranje, što po malo raztate, ali sobom donosi sigurnu i ranu smrt. Pjesnik među činovnicima, soko u kavezi. I za čudo nekom radošću javlja prijateljima viest svoj imenovanja (kao) za arhivara i aktura kod biskupa Strossmayera. Valjda ga je neprestano kuća umorila, pa željan je bio makar kakve kuće i skrovišta. Tom prigodom piše iz Djakova svome Niki: „Imam stan, hranu i do 250 for. plate. Sada bi mi baš dobro bilo, da se solidatje ne bojim. Mene ovaj biskup ljubi, a i prijatelja ovdje dosta imam.“

Te iste godine u jeseni izišla je u „Nevenu“ Botićeva pripovjedka „Dilber Hasan“. To su većinom resonansi s Lukinog lutanja i potucivanja. Skoro u isto doba i „Pobratimstvo“ bilo je pečatano, a Luka ljuti se na urednika Bausa, jer ne pazi na pogreške kod štampa.

Pobratimstvo je najsavršeniji uzorak romantičnog eposa u našoj liepoj knjiži. Tu Botić obara vjerske presude, koje su jednokrvni narod u dvoje razdijelili. On želi, da toga nestane, i te jame i jaruge i dalečine hoće da izravna ljubavlju. Ljubav je kadra sve da stvori, sve da preobrazi. Ljubav i mržnja jedine su rodilje velikih podhvata i djela. Pa stoga hoće da združi muhamedansku i kršćansku stranu našeg naroda s ljubavnim zapletajima; tako je i Shakespeare združio u svojoj tragediji Montecche i Capulette pomoću Romeja i Julije. — Ljubav i pobratimstvo, tu su dva ugaona kamena, na kojima Botić zida svoju zgradu. Žarka srca bratime se, da obrane svoju narod od najezde neprijateljskih srdja; otdud ideja njegovome najsavršenijem djelu: „Pobratimstvo“. Ono je tumač njegovih želja: Radmilović i Dragančić simboli su, a pod njima krije se sam pjesnik i Miho Pavlinović i svi drugovi društva „Ne boj se“. On sam piše o „Pobratimstvu“ braći svojoj: „Djelce je

izmišljeno i otdud sve njegove mane dolaze. Nego bilo, što će biti, nješkoje misli će ipak pobuditi; način je pjevanja nov, predmet još ne načet, a meni s toga ugodan, što moje srce i mojih prijatelja opisuje.“

„Pobratimstvo“, vjera, otačbina i ljubav, to su njegove glavne teme, a njih izprepliće i tumači raznim „variantama“, sada veselim „maggiorem“, sada tužnim „minorem“ i vjest je u tome poput Chopina, kad na Mozartovu temu: „La ci darem la mano“ prospe tisuć varijanta, gdje nam mekani — slavenski zvuci i prelazi škalju srca, a mi se topimo u prelesti. On je poput franczko-poljskog glazbenika bujan i razkošan u svome stilu, a nada sve je kolorista. Na njegovoj paleti nanižase se najtjanje nianse: on je mješanjem temeljnih boja pronašao bezbroj različitih rumenkastih, ljubičastih, zelenkastih sjenila. I ova njegova prirodjena ljubav i pazežaji i to, što su mu opisi najuspjelija strana njegovih opisa, niti rdjuje, da je Botić emintonno pjesnik-slikar.“

Još nešto. „Pobratimstvo“ ima nekolicu paralelnih tačaka sa „Smrcu Small-Age Čengićića“. Oba diele se u 5 pjevanja, oblik im je dramsko-epski. Jedan i drugi opisuju borbu s turcima, i se razilaze u tome, što ih Mažuranić smatra zlim

dirati, i na još veću štetu pučanstva, koje će malarija uništiti.

Kako hara malarija u ovim selima navadja se za primjer mnogobrojnu obitelj Maglov u Danilu-Birnju, u kojoj je nedavno kroz jednu godinu dana pomrlo 30 osoba. U mnogim pak drugim obiteljima svi su pomrli, tako da ima više opustjelih kuća, a ako li se ovaj potok ne uredi, jednako će kroz malo godina izginuti i svi drugi seljani.

Obćina ga ne može urediti, jer dotični trošak moraju podmiriti zanimana sela, a ova nisu u stanju, jer moraju plaćati po 300 % občinskih prizreza, od kojih najveći dio odpada na bolnične troškove prouzrokovane baš radi neuredjenosti ovog potoka Dabra.

Radi ovih razloga, morao bi se ovaj potok temeljito i prešno urediti na državne troškove.

S toga nam je čast upitati: Je li c. k. Vlada voljna, da na državne troškove dade temeljito urediti potok Dabar u občini šibenskoj i da tim spasi okolišno pučanstvo od neizbježive propasti?

UPIT

Zastupnika D.ra DULIBIĆA i drugova na c. k. Vladi, prikazan u saborskoj sjednici 11. studenoga tek. god.

Selo Mandalina kod Šibenika broji 600 duša, a osim toga nalazi se kod njege i šćaćija ratne mornarice sa ukupno 600 momčadi. Crkva tog sela trošna je, stara i toli malena, da u njoj ne može stati ni 100 osoba.

Već god. 1898. dotični seljani zatražiše, da im se sagradi nova crkva. C. K. Namjestništvo u Zadru naredilo je kotarskom po glavarstvu u Šibeniku, da stvar razvidi. Na 24. rujna 1898. jedno vladino povjerenstvo u sudjelovanje raznih zanimanika konstatiralo je na licu mjesta neophodnu potrebu, da se sagradi nova crkva, koja bi odgovarala i broju pučanstva i mjestnim prilikama, te se je izrazilo, da se crkva ima sagraditi između školske zgrade i zidina.

Godine 1899. občina Šibenska izjavila se je spravnom, da ustupi potrebni prostor za gradnju. Zadnji spis občine Šibenske u ovom poslu nosi nadnevak 16 novembra 1900 Br. 3272. Iza toga nije sa strane c. k. vlade poduzet nikakav korak, a sva pospješnja bila su uzaludna.

Za to se uslobodjamo upitati: Je li c. k. Vlada voljna, da shodno odredi, e da se sagradi u Mandalini kod Šibenika što prvo toli potrebna župska crkva?

Sabor u Zadru

Sjednica 11. studenoga t. g.

Tajnik Dr. M. Čingrija čita zapisnik zadnje sjednice, koji biva odobren, i navješta stigle molbenice, koje bivaju upućene na molbenički odbor. Prikazano je nekoliko upita: *Biankini-a*, prvi o ustanovljenju brzojavnog ureda u Mrcinam, drugi o gradnji crkve u istom selu; *D.ra Dulibića*, prvi o uređenju potoka „Dabra“ na državne troškove, drugi o gradnji župske crkve u Mandalini; *D.ra Trumbića* o uređenju luke u Krilu; *D.ra Pini*, o svraćenju parobroda u Zlarin na pruzi Šibenik-Žirije; *Vukotića* o uređenju radničkih odnošaja u Risnu.

elementom, koga treba ugušiti, izčupati, dok Boćić vodi šira misao i to misao narodnosti, pred kojom mora da izčezne vjerska razmirica. — Nije da tim Boćić zapostavlja vjeru narodnosti; onu prvu on smatra za osobnu stvar, dok se pod drugom moraju složiti sva ta raztrgana uda naroda našeg.

I način im je izražaja kadkada sličan, jer erpaju iz istoga izvora i rieči i oblike. Kod obaju pravda božja igra veliku ulogu. — Sudbina stize griješnog, makar se pripisao najbiračijom momčadi i vojskom. Ljepši, jači i pravdniji kod njih slavi konačnu pobjedu. Jer Boćić sam veli: „Nije dosta, što pjesnik čuvstvuje, ima čuvstvovati sa većinom i čuvstvovati za većinu, to jest: spomenuti se, da je gradjanin, da je ljudima potreban, tko bi im često svraćao u duh one istine i ona čuvstva, koja bivaju svrhe i sredstva... spomenuti se, da navrnuta tiokom draže... i dobra dvostruku snagu imadu, jer sjaže u punoj svojoj svjetlosti...“ To je sinteza Boćićevog promatranja, to je zaključak njegovog učenja, to je Boćićev sud o umjetnosti.

(Sledi).

Dr. Trumbić prikazuje predlog o preinaci izbornog reda na temelju načela sveobćeg, jednakog, izravnog i tajnog prava glasa i načela zaštite manjina. *Dr. Zaffron* prikazuje predlog o ustanovljenju više realne gimnazije na Korčuli.

Namj. uprav. *Nardelli* i vladine povjerenik *Marović* odgovaraju na neke upite.

Predsj. *Dr. Ivević* odgovara na upit zast. Prodana odnosno riečke resolucije, da zem. Odbor, kao izvršujući organ sabora, ne smatra se pozvan, da uzme inicijativu i da stavi koji predlog saboru glede stanovišta zauzetog riečkom resolucijom.

Prelazi se zatim na dnevni red. Biva nastavljena posebna razprava vrhu osnove o uređenju učiteljskih beriva. Tekom iste zast. Prodani stavio je nekoliko predloga za preinaku pojedinih odredaba osnove, ali nitko nije rečene predloge poduprlo i tako su pali. Pri tome je netko sa galerije viknuo, na što zast. Biankini razjeren zavjeh: tko je onaj magarac, neka ga se odaleči! Dotičnik bi odalečen. Osnova uređenja učiteljskih beriva bi prihvaćena konačno polag predloga financijskog odbora uz neke preinake, što se tiču korektnije i jasnije stilizacije.

Bila je također na predlog izvjestitelja *Ribičića* primljena zakonska osnova o ustanovljenju novih občinskih okoliša za školski doprinos.

Upućeni su na financ. Odbor predračuni zemaljske školske zaklade i pokrajinske zaklade.

Izvjestitelj upravno-gospodarstvenog odbora *Dr. Dulibić* izvješćuje vrhu osnove „Naputka za zemaljski Odbor“. U posebnoj razpravi osnova bi primljena.

Prelazi se zatim na zadnju točku dnevnog reda: zak. osnova, kojom se broj prijednika na Zem. Odboru snižuje od 5 na 4, te se opet upostavljavu u krepost SS 11, 12. i 41. Zem. Reda.

Izvjestitelj *Dr. Dulibić* čita dotični izvještaj. *Dr. Trumbić* predlaže, da se osnova povratu Zemalj. Odboru, e da u nastajnom zasjedanju opet o predmetu izvjesti. Izvjestitelj na to pristaje, te je primljen predlog *D.ra Trumbića*.

Nastajna je sjednica u utorak 12 t. mj.

Pismo iz Zagreba

(izvorni dopis)

ZAGREB, 13/11.

Pišem vam na brzu ruku pod utiskom prizora, koji se ovdje razvijaju. O skupštini socijalista bili ste već brojavo obavješteni. Prisustvovali su i naprednjaci i starčevićanci. Bilo je svega do 3000 duša, a vani pak bilo se sleglo silno mnoštvo, koje nije nikako moglo u dvoranu. Te večeri bačena je na skupštini lozinka za sveobće jednako, izravno, tajno pravo glasa. Borba će se voditi svugdje, a socijalisti će do potrebe obustaviti svaki rad. Pri demonstracijama nakon skupštine bito je i nekoliko ranjenih, koliko na strani demonstranata, toliko na onoj redarstva. To je, kako se vidi, i početak terorizma, što će ga preko policije i oružništva upotrebiti magjaroni i Amruš. U subotu večer demonstralo je cijelo djačvo u više grupa proti „Narodnim Novinama“ i „Dnevnom Listu“, čiju je administraciju demoliralo. Tomasića je popljuvalo. — Kad su stigli pred stan Amruša u Zrinjevcu navalili su stražari i opandureni konji golim sabljama, te je više osoba bilo što teže, što lako ranjeno. — Farmaceutu iz Dalmacije Vučeničeviću skoro je odrezan nos, a ima i drugih iz Dalmacije ranjenih. Silno redarstvo, pa i ono okrnjeno, te oružništvo blokiralo je Ilicu i Jelačićev trg i udaralo nemilo po mirnim ljudima. U 8¹/₄ sati bijahše već svaki kućni izlaz u cijeloj Ilici zatvoren.

Kad se malo kasnije obđžavao pouzdani sastanak socijalista, nahrpuše u dvoranu redarstveni čizovnici, te velik broj stražara i oružnika s naporenim bodovima. Nastade užasna panika, te svijet poče bježati na ulicu, al i tu, u Gajevoj ulici, bijahu okonjeni i oružnici, koji su gonili svijet kao pomamni. Male grupe demonstrirale su i nadalje do u kasno doba noći. — Zrinjevac, gdje stanuju Amruš i Tomasić, Jelačićev trg, Ilica i Markov trg, gdje su banski dvori, bijahu sveudilj blokirani od silnog oružništva, stražara i opandurenih konja.

Kako vidite — početak ne loš. Nastavak lako da bude i bolji. Ako svi znaci ne varaju, ovaj pokret ne će prestati, dok ne bude izvjesteno obće pravo glasa. Zato će se raditi svim zakonitim sredstvima, ali ako vlada upotrebi nasilja, lako da im odgovori obća revolucija. To se u obće čuti nekako u zraku, a i u subotu večer govorilo se o tom i na javnoj skupštini. Socijal-demokratima pridružilo se djačvo i radništvo svih stranaka. „Dnevni List“ i veliki župan Podrocy najvišete demonstrantima, koji traže ljudska prava, pušku, no saviim

tim bit će demonstracija ne samo u Zagrebu, već i po cijeloj Hrvatskoj. Jedini način, kojim bi se mogli zapriječiti krvavi događaji, bio bi taj: da sabor glasuje novi izborni red na temelju obće prava glasa.

POLITIČKI PREGLED

HRVATSKA

„Dran“ pripovieda, kako je na Frankovoj skupštini u Zagrebu bilo do 1500 učestnika. Na toj skupštini sakupilo se za Kumičićev spomenik 1000 K. Uz to usvojen je list pisan od *D.ra Josefa* grofu Albertu Apponyi-u. U tom se listu kaže, da stranka *D.ra Josefa* nije kamarilska i da se to ne može zaključiti iz same činjenice, što ta stranka nije „srtala u naručaj ugarske koalicije u njezinoj borbi protu kralju“. Inače i stranka *D.ra Josefa* „osjeća“ toplu simpatiju za magjarski narod, i ona je „vazda zagovarala sporazumak naroda s narodom“... .

Izbor *D.ra Potočnjaka* u Koprivnici bio je uzrok velikih demonstracija i ovacija u Zagrebu. U saboru su vladini ljudi čuli dosta oštih, jer se u Koprivnici zaista počimno nečuvjen zločin proti zakonu i narodu. A ipak, ljudi, koji te zločine počinjavu, imadu obraza varati narod, da će oni uzet u obzir zahtjev o sveobćem izbornom pravu i da će za nj raditi!

Tako jedno rade, a drugo zaključuju zagrebački Khenovi tirolci.

U Zagrebu su na dnevnom redu demonstracija. Ima ranjenih i zatvorenih. Izgleda, da će toga biti i više.

Po Banovini je počeo ozbiljni skupštinski pokret za sveobće izborno pravo, a sva je prilika, da ne će prestati, dok taj zahtjev ne bude oživotvoren.

I čisti kao da su postali pametniji, pa se tom pokretu pridružuju. Hoće naši, samo neka ih Frank ne zaludjuje.

Kakva sloboda vlada u Banovini vidi se po zapljenam i bjelini „Pokreta“ i „Srbobrana“.

UGARSKA

Veliki župan peštanske županije dao je ostavku, jer nije mogao biti ustoličen. Odpor županija traje još uvijek, pa su ministri bili u Beču, da umire kralja u pogledu uzrujanosti, koje u županijam vladaju proti naredbam vlade.

Misli se, da će vlada početi oštrim, absolutističkim mjerama, a sigurno je, da će brzo biti novi izbori na temelju novog izbornog reda. Medjutim i ministri i vodje koalicije drže ravno skupštine, na kojima razvijaju svoje programe i okupljaju sile za predstojeću borbu.

Ugarski ministri rade iz petnih žila, kako bi se održali. Ovih je dana bilo u Beču pod predsjedanjem ministra vanjskih posala grofa Goluhowskog ministarsko vijeće, kojem sudjelovahu austrijski ministri Gantsch, Rheidit-Byland i Pitreih, zajednički ministar financija Burian, te ugarski ministri Lanyi i Fejervaryi. Pretresalo se o načinu, da se sastanu komisije za uređenje pitanja vojničkih emblema i jezika u magjarskim regimentama. — Na temelju svih koncepcija u pogledu zastave, grbova i jezika misli Fejervary, da će moći započeti djelotvorniju agitaciju u narodu. Ali sva je prilika, da će mu i ovaj pokušaj biti uzaludan.

AUSTRIJA

U Beču je socijalistička stranka imala više skupština u prilog sveobćem izbornom pravu. Zaključeno je prirediti u tom smislu velika demonstracija u dan, kad se opet otvori Parliamenat. — U Pragu je sada sve mirno. I u Černovcima u Bukovini bilo je velikih izkaza za obće izborno pravo. Isto tako u Graslitzu. Pod predsjedanjem Goluhovskoga bila je sjednica ministarska, u kojoj se razpravljalo o modalitetima, po kojima će se sastati povjerenstvo, koje će se po čerevu nalogu baviti pitanjem grbova i znakova prema sadašnjim državnim odnosima između Austrije i Ugarske.

RUSIJA

Nemiri i bune stišavaju su opet malo po malo. Pojedini pokušaji na raznim mjestima, da bi se izgređi ponovili nisu uspjeli. Gubernator Kligenberg, koji je napadnut revolverom od gospodje Ezerski, bio je k njemu pristupila pod imenom barunice Meyendorff. U Petrogradu je sad sve mirno. Obdržano je ministarsko vijeće pod predsjedanjem Witte. Razpravljalo se i pitanje o slobodi štampe. Ministar pravde izradio je projekt za izpitavanje nereda. „Ruski Invalidi“ javlja, da će se što prvo ostvariti providjenja za poboljšanje živeza i plaće nižoj radnoj ruci, kako je to bio car preporučio još godine 1898. Radi se i o tome, da se vojna služba sniži za jednu godinu. Knez Mirski bit će imenovan gubernatorom Finske na mjesto kneza Obolenskoga, čija je ostavka primljena.

U svih deset poljskih gubernija carskim ukazom proglašeno je obsadno stanje. Witte se je izjavio, da će bit provedene reforme za Poljsku ne-

tom se zemlja umiri. U Kaliszu je bila velika poljačka skupština za ustav Poljske, za podpunu administrativnu školsku i sudbenu autonomiju i za sazov sabora u Varšavi na temelju obće izbornog prava.

U Kronštadu i u Odesi uzpostavljen je mir.

ITALIJA

Nije temeljita viest, da će njemački kancelar Bilov krenuti u Italiju. Po jednom pismu iz Šangaja, pribroenu u „Giornale d'Italia“ rek' bi, da je Italija opozvala svoje čete iz Kine. Antimilitaristična skupština, koja se je u Marmorelle obdržala, a bila potaknuta od „mladih anarhističnih socijalista“, nije uspjela. Policija je bila preduzela velike njeze za red, ali su bile suviše. Pogovara se, da će doskora crnogorski knez Nikola krenuti u Rim. U Mletcima zatvorena je izložba liepilih umjetnosti. Posjetnika bilo je preko 358 hiljada.

FRANCUZKA

Grčki kralj Gjurao boravio je ovih dana u Parizu. Nadopunjen je francuzko ministarstvo, koje sad predstavlja podpunu pobedu radikalne stranke. Nadopunjeno ministarstvo bilo je prijazno primljeno i u naprednjačkim i republikanskim krugovima.

ŠPANSJOLSKA

Špansjolski kralj Alfonso krenuo je iz Berlina put Beča. Sveučilištnu štrajk u Madridu je već svrsio. U ponedjeljak bila su nastavljena poučavanja na svim universama.

—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—

NAŠI DOPISI

Split.

Od početka ove škol. godine t. j. od 1. listopada imamo ovdje zasnovanu trgovačku školu, pri kojoj se upisalo 37 pohađatelja. Ustrojenje ove škole ima se zahvaliti ogromnoj požrtvovnosti naše občine i trgovačko-obrtničke komore, tako isto i našem saboru. Uza sve naše siromaštvo, prouzročeno u ovoj zemlji iznimaka od nemara vladina, pokrajina se je odazvala potrebi ustanovljenja trgovačke škole. Ali se još više čiti potreba više obrtničke škole. O tome se je baš trgovačko-obrt. komora ozbiljno bavila na svojoj sjednici od 12. t. mj. i tu se dao nalog upravi komore, da se stavi odmah u dogovor s obćinom i da se brzojavno obrati na još otvoreni sabor u Zadru, e da isti odluči u predmetu, kako bi se škol. godinom 1906-07 mogla u Splitu otvoriti obrtnička škola. Nade je, da će pri tome sudjelovati svi zanimani faktori.

Da se do oživotvorenja ovog pitanja što lakše dođe, izmiet ču ovdje neke moje misli. Poznato mi je, da u Splitu postoji jedan zavod pod imenom Martinis-Marchi. Ostavština Martinis stoji pod upravom javne dobrotvornosti a pod nadzorom Zemaljskog Odbora. Taj zavod ima priličnih sredstava za svoj razvitak, a postoji u njemu već neka vrst škole za obrt, ali bez ikakve organizacije. Tako zavod ima ne mali trošak, a gotovo bez ikakvog uspjeha. Obćinstvu je poznato, da uprava zavoda kani sagraditi novu zgradu, i odalečiti žensku djecu iz zavoda. Pošto bi na taj način u zavodu ostali samo mužkarci, imale bi se na vrijeme zauzeti sve vlasti t. j. Obćina, Trgovačko-obrt. Komora i Zemaljski Odbor, pa sporazumno poraditi, e da se taj zavod pretvori u javni zavod, te da se u njemu ustanovi obrtna škola. Tim bi se vrlo lako bez velikih žrtava doskočilo potrebi, a udovoljilo bi se najbolje i onoj svrhi, za koju su zakladnici Martinis-Martini ostavili sav svoj imetak. To bi bilo na veliku korist našem obrtu, a opet bi mogla i morala ostati neaktunka humanitarna ustanova o zakloništu sirota u istome zavodu.

Do kođa je, dakle, neka uzme u obzir ovu okolnost. Pomozimo se sami, jer, izgledajuć tuđu pomoć, umrisimo od potrebe i nevolje; zajedničkim silama uzmostajmo oko ove stvari, korist će bit obća. Budućemu, novome načelniku stavljam je na srce, a nek bude uvjeren, da je ovo ujedno i glas naroda.

Molimo sve one, koji nam još što dopu-
guju za predbrojbu lista, da to podmiru.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja slijedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamučivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Prenizima vrijednosne papire i ine vrijednote u pohranu. Prenizima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predujmova na vrijednosne papire, zlatni i srebreni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioriteta obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrenog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provadja osiguranje proti tečajnom gubitku izriebanih srećaka i zadužnice. Obavlja **vinkulacija i devinkulacija** svih vrsti vrijednosnih papira, **polaze vojničko-ženitbene** i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provadja konverzije.

Izvršuje izplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje **kreditna pisma**.

Iskoptira mjenice, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vučenja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjećaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve pitanje obaviesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpomišnje izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S velepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

NAJBOLJI I NAJJEFTINJI
ŠIVACI STROJEVI 0 0 0 0
„SINGER“ 0 0
NAJNOVIJIH SISTEMA 0 0

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU
ŠIVACIH STROJEVA „SINGER“
IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

Širite „Hrvatsku Rieč“

Zlatarija Antuna Vučića
Šibenik (Glavna ulica)

Izbor svakovrstnih zlatnih i srebrenih predmeta, kao i dragocjenih kamenâ. — Kupuje stara zlato i srebro uz najvišu cijenu. — Veliki izbor lijepih galantarija pravog knežskog srebra.

Skladište svih vrsti stakala za uzdržanje i poboljšanje vida, finih dalekozora, toplomjera, tla-komjera itd. — Primaju se i popravci uz najumjerenije cijene.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje

MAGAZINOVE SMREKOVAČE,

koja **okrjepljuje želudac**, razgrijava živce,

zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa,

hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA

Šibenik (Dalmacija).

Ja ne poznam

boljeg i uspješnijeg medicinskog sapuna do davno prokušanog

BERGMANNOVA LIER-MLIEČNOG

SAPUNA

(LILJENMILCHSEIFE)

od Bergmanna i dr., Tetschen na/L. kojim se njeguje koža, kojim se osobito uklanjaju s nje ljetne pjeglice i s kojega lice dobiva nježnu boju.

Predplato komad 80 para
u **Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.**

Jadranska Banka

u Trstu

Bankovne prostorije u ulici **Niccolò Macchiavelli, br. 26.**

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predujmova na vrijednosne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote, i unovčuje kupovne i izzriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta monarkije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na stedioničke knjizice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsavjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

VELIKO SKLADIŠTE POKUČSTVA

A. DELFIN

ŠIBENIK (Glavna ulica)

obskrbljeno je raznim krasnim okvirima, ogledalima i tapetarijom. — Velika izradba - narodnih škrinja -

Naručbe se izvršavaju najvećom točnošću. Cijene umjerene uz najpovoljnije uvjete. o o o o o o

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni dućan raznim ljekovitim mirodijama, predmetima iz gume, svakovrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

U knjižari Ivana Grimani-a

(Glavna ulica) Šibenik (Glavna ulica)

==
==
==
==
==
==
==
==
==
==
==
==

najljepši i svojim sadržajem najzanimiviji **Koledari** za godinu 1906. kao:

: : „ZABAVNI KOLEDAR“: Najveći hrvatski zabavni koledar, koji sadržaje najzanimivije stivo za cijelu godinu, sa mnogo umjetničkih priloga i krasnih slika u tekstu. Čvrsto vezan s platenim hrptom i pozlaćenim naslovom K 2: — : :

: : „HRVATSKI VOJNIČKI KOLEDAR“: Vrlo zabavan i zanimiv koledar za svakog čovjeka, koji je bio vojnik ili koji će vojnikom biti, sa tri umjetnička priloga i s mnogo krasnih i vrlo zanimivih slika u tekstu. Tvrd vezan K 1: — : : meko vezan „—90 : : :

: : „VELIKI MARIJIN KOLEDAR“: Pun krasnih pripovijesti prezanimiva sadržaja, sa tri umjetnička priloga i s mnogo slika u tekstu. Cijena K —90 : :

: : „ŠARENI SVJETSKI KOLEDAR“: Pun krasnih pripovijesti i zanimivih članaka iz svih struka, sa tri umjetnička priloga i mnogo običnih i bojadasanih slika u tekstu. Cijena K 1: — : :

: : „NOVI ŠALJIVI SLIKOVNI KOLEDAR“: Cijena K —40 : :

: : „DANIKA“: Ljetopis Družva Sveltojeronimskog: Cijena „—40 : :

PROTI SLABOĆI DJECE I ODRASLIH
proti plućnim bolestim, žlezdam, škrofolozi itd.

Prirodno bakalarovo ulje

CLARKSON BR. 5

zgotovljeno u Newfoundland-u

Ovo bakalarovo ulje, koje propisuju prvi medicinski auktoriteti, mora se svim do sada poznatim vrstnim predpostaviti; te i radi lake probave i ugodnog ukusa veoma je preporučeno u svim onim slučajevima, u kojim liečnik želi postići okrjepu celog organizma, kao i povišenje tjelesne težine, poboljšanje sokova i čišćenje krvi.

— Čuvat se treba od naličnosti. —

Zahtjevati se mora naročito **CLARKSON BR. 5 ULJE OD BAKALARA.**

— Cijena za svaku flašu Kr. 2. —

— Sandučić od 6 flaša Kr. 10. —

Glavno skladište za Dalmaciju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu: **C. RUGGERI, Ljekarna k sv. Anji od Padue**
ŠIBENIK.